Vertaalsleutel Sola 5 Marks

I. Inleiding

We hebben ervoor gekozen om een vertaalsleutel in ons onderzoek te verwerken, omdat we van mening zijn dat de keuzes met betrekking tot ons parafrasevertaling goed verantwoord moeten worden. Het omzetten van een boek uit de Verenigde Staten naar Nederland gaat gepaard met zowel een verandering in taal als in cultuur. Beide onderdelen vragen daarom om een vertaalslag. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan de woordkeuze die er gemaakt is: woorden hebben een betekenisveld, er kunnen dus verschillende dingen mee bedoeld worden. De cultuur heeft hier een grote invloed op, zo zullen Engelsen vaak andere woorden gebruiken om hetzelfde te zeggen als Amerikanen, terwijl ze in principe dezelfde taal gebruiken. Een andere belangrijke factor die hierbij een rol speelt is binnen welk werkveld het valt, binnen de Theologie hebben woorden een andere lading dan binnen de Sociologie. Ook valt er te denken aan de kerkelijke stroming waarbinnen iemand zich bevindt, iemand uit een pinksterkerk verstaat iets anders onder 'dopen in de Heilige Geest' dan iemand uit een reformatorische kerk.

In deze vertaalsleutel zal met name de hermeneutische vertaalslag tussen de Amerikaanse en Nederlandse context centraal staan. Daarbij zullen we aandacht geven aan zowel algemene als specifieke elementen. We zullen beginnen met het geven van een aantal algemene kenmerken van (christelijke) Amerikanen en Nederlanders, dus wat belangrijke verschillen en overeenkomsten in de cultuur zijn. Dit zullen kenmerken zijn die wij van belang achten met het oog op onze vertaalslag, andere kenmerken zullen we achterwege laten in verband met de lengte van het verslag. Vervolgens zullen we kijken naar de achtergrond van de *9 Marks*, waarbij we ons afvragen welke keuzes Mark Dever gemaakt heeft bij het schrijven van zijn boek met het oog op de doelgroep. Waarom heeft hij op sommige dingen de nadruk gelegd en op andere veel minder, of misschien zelfs wel weggelaten? Als derde onderdeel zullen we kijken naar de doelgroep van de Sola 5 Baptisten. Wie zijn zij, en wat zijn de dingen waar we met betrekking tot hen op moeten letten in onze vertaling? Tenslotte zullen we op basis van deze drie onderdelen een aantal belangrijke hoofdlijnen benoemen die van belang zijn voor onze vertaling.

Omdat we het ons niet ten doel stellen om in onze parafrasevertaling heel dicht bij de oorspronkelijke tekst te blijven, zullen we in deze vertaalsleutel niet echt specifieke taalvraagstukken behandelen. Het gaat ons er met name om dat het gedachtegoed van het boek overgebracht wordt. Tegelijkertijd willen we niet al te veel afwijken van het boek, omdat we er een aantal voordelen in zien om dicht bij de hoofdlijn van het boek te blijven. Hieronder staan de belangrijkste argumenten waarom we deze keuzes zo gemaakt hebben:

- *9 Marks* is een <u>bestaand en beproefd concept</u>, Mark Dever heeft hier met de zijnen over nagedacht. Je moet wel zwaarwegende argumenten hebben om daarin te gaan snijden.
- *9 Marks* heeft <u>naamsbekendheid</u>, waarschijnlijk ook in Nederland al onder een (beperkt) aantal voorgangers. We kunnen meeliften op deze bekendheid door daar niet (veel) aan te veranderen. Mensen die bekend zijn met het origineel, zullen verbaasd zijn als de Nederlandse versie ineens andere *marks* bevat.
- *9 Marks* <u>verwijst veel naar bestaande (Engelstalige) literatuur</u> met hetzelfde gedachtegoed (New Calvinism). Als we dat gedachtegoed in Nederland willen promoten is het handig om die verwijzingen te laten staan.
- We kunnen wel een eigen concept maken, maar we <u>voegen</u> dan één van de vele gemeenteopbouwmodellen <u>toe aan het aantal wat er al is</u>. Mark Dever noemt achterin *9 Marks* al een lijstje van zo'n dertig verschillende auteurs met betrekking tot gemeenteopbouw. Recent zijn in Nederland bijvoorbeeld *'Handboek gezonde gemeente'* van Robert Warren en *'Total Church'* van Tim Chester en Steve Timmis verschenen en die hebben de nodige aandacht gehad. Aansluiten bij *9 Marks* lijkt ons veiliger en meer van bescheidenheid getuigen dan daaraan te gaan sleutelen en zo met (weer) een nieuw concept te komen.

- Bij Heartcry Nederland gaat de voorkeur uit naar het (ongewijzigde) concept van *9 Marks*. Via hun bijbelschool konden zij weleens een belangrijke afnemer worden van onze parafrasevertaling.
- Als we de bestaande *9 Marks* overnemen (wel in een geparafraseerde vertaling naar de Nederlandse context) hoeven we geen extra verantwoording af te leggen van een selectie en/of uitbreiding van de *marks*.
- We leveren graag een kant-en-klaar product af voor de Sola 5 Baptisten. Door ons geen extra werk op de hals te halen wat betreft een selectie, de verantwoording daarvan en het mogelijk zelf uitwerken van nieuwe *marks*, hebben we meer tijd over om een groter deel van alle *9 Marks* te kunnen vertalen en dus een kant-en-klaar product af te leveren.

James Kennedy
Voor ons vertaalsleutel hebben we onder andere James Kennedy geïnterviewd.[1] Daarnaast hebben we zijn boeken *Stad op een berg*[2], *Bezielende verbanden*[3] en een aantal van zijn artikelen gelezen ter voorbereiding van dit interview. Kennedy is hoogleraar Nederlandse geschiedenis aan de faculteit der geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam. Als christen geeft hij hierbij veel aandacht aan christelijke onderwerpen, wat ook naar voren komt in de boeken die hij geschreven heeft (zoals *Stad op en berg*, over de publieke rol van kerken en *Een weloverwogen dood*, over euthanasie). Kennedy is geboren en getogen in de Verenigde Staten als zoon van een Amerikaanse vader en een Nederlandse moeder. Hij groeide op in zijn geboorteplaats Orange County, waar veel Amerikanen wonen met Nederlandse voorouders. Toen hij acht jaar was, verbleef hij een jaar in Nederland en volgde het montessorionderwijs in Rotterdam. Inmiddels woont hij al zo'n negen jaar in Nederland en hij is tevens getrouwd met een Nederlandse. Kennedy is lid van de Gereformeerde Kerk (Vrijgemaakt) in Amersfoort, waar hij ook woont.
Omdat er in het interview met Kennedy veel kernachtige elementen naar voren kwamen voor onze vertaalsleutel en omdat we van mening zijn dat hij zowel qua achtergrond als expertise zeer goed aansluit bij de onderwerpen die we in deze vertaalsleutel willen verwerken, hebben we besloten om het interview met Kennedy een belangrijke plaats in dit onderdeel van ons onderzoek te geven. Daarbij willen we meteen een advies met u delen dat hij ons in het interview heeft gegeven met betrekking tot ons onderzoek:

> "Ik zou gewoon met je instincten ingaan op dingen die bij Dever anders lijken te zijn en dat je dat als het ware problematiseert. Niet alles wat je vreemd vindt ligt per se aan het feit dat je een Nederlander bent en dat Dever een Amerikaan is. Maar het is denk ik wel goed om daar altijd goed over na te denken, over: "Wat is dat nou?" Dat je daar dan dat probeert te doen. Ik zou zeggen: "Wees bewust van het feit dat Dever ook van een vreemde cultuur komt en probeer dat niet te snel naar de Nederlandse context te plaatsen." En daar kun je dan de spanningsvelden beter onderkennen, als je dat doet. Ik denk, wat we deze hele avond hebben gedaan is natuurlijk dat we hebben getracht om dat te kunnen doen."

Dit is in feite de grondhouding die we willen aannemen tijdens ons onderzoek: vragen stellen bij de dingen die Dever heeft geschreven en proberen te achterhalen waar het vandaan komt.

II. De Amerikaanse en de Nederlandse (kerkelijke) cultuur

In deze paragraaf zullen we proberen om een beeld te schetsen van een aantal belangrijke overeenkomsten en verschillen tussen de Amerikaanse en Nederlandse cultuur. Hierbij zijn we ons ervan bewust dat er generalisaties nodig zullen zijn om een enigszins helder beeld te

[1] Dit interview hebben we in de bijlage van deze vertaalsleutel bijgevoegd.
[2] Kennedy, James, *Stad op een berg: De publieke rol van protestantse kerken.* Zoetermeer: Uitgeverij Boekencentrum, 2011.
[3] Kennedy, James C, *Bezielende verbanden: Gedachten over religie, politiek en maatschappij in het moderne Nederland.* Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker, 2010.

kunnen schetsen. Daarbij bestaat er natuurlijk het gevaar dat we erin verzanden, wat we zullen trachten te voorkomen door hier en daar wat nuances aan te brengen. Daarnaast willen we u erop wijzen dat het voor u als lezer ook verstandig is om door een genuanceerde bril naar deze kenmerken te kijken, zodat u ze zelf ook binnen het kader kunt plaatsen waarin wij ze proberen te schetsen. Zoals we eerder hebben gezegd, zullen we hier vooral de kenmerken benoemen die van belang zijn met betrekking tot ons onderzoek, andere kenmerken zullen achterwege worden gelaten. De informatie uit dit gedeelte komt met name uit het interview met James Kennedy, daarnaast spelen zijn boeken en artikelen op de achtergrond een rol.

Leiderschap

Het eerste kenmerk dat we willen behandelen is de leiderschapsstijl. In de Verenigde Staten wordt een directieve, sturende leider veel meer geaccepteerd dan in Nederland. In ons land zal men een ongelijke relatie vaak veel eerder als problematisch ervaren. Dit heeft tot gevolg dat een leidinggevend persoon in Nederland vaak iedereen zijn zegje moet laten doen en dat hij zal moeten overleggen, voordat hij een besluit neemt. Vaak zal er worden gezocht naar een consensus om de continuïteit in stand te houden, doet een leider dat niet, dan loopt hij de kans om teveel kapot te maken. In de Verenigde Staten zullen leidinggevende personen zich vaker met meer autoriteit opstellen. Dit betekent niet dan iedereen zich kritiekloos aan de leider onderwerpt, er is wel ruimte voor tegenspraak, maar een leidinggevend persoon zal zich daar bij het nemen van besluiten vaak een stuk beslister opstellen.

Dit is ook het geval binnen de kerken in de Verenigde Staten. De leden van de kerkenraad zijn daar vaak een soort van curatoren die op afstand hun werk doen. Zij zullen de voorganger vaak veel ruimte geven om zijn werk te doen, omdat hij als de professional wordt gezien die knopen moet doorhakken en de kerk verder moet brengen. Pas als dit niet werkt zullen ze ingrijpen. In Nederland zijn de leden van de kerkenraad over het algemeen veel nauwer betrokken bij het werk van de voorganger, zij hebben veel meer inspraak. Opvallend is dat in de Verenigde Staten bij de zuidelijke baptisten de gemiddelde ambtstermijn van een predikant twee jaar is, hoewel dit binnen de stroming van het *New Calvinism* anders is. Mannen als Mark Dever en John Piper blijven hun gemeente juist voor een hele lange periode trouw.

Zowel in het onderzoek van Marijn Vlasblom als in het interview met James Kennedy kwam duidelijk naar voren dat de leiderschapsstijl wel eens een grote invloed op de *9 Marks* zou kunnen hebben. Ook in de *9 Marks* komt er een vrij sturende of directieve stijl naar voren, wat tevens ook de manier waarop Mark Dever zijn kerk leidt. Hij heeft duidelijk een gezaghebbende positie ten opzichte van anderen. Het is de vraag in hoeverre dit de inhoud van het boek beïnvloedt en in welke mate het mogelijk is om deze vorm van kerkzijn toe te passen zonder deze vorm van leiderschap.

Heiliging

Het tweede belangrijke kenmerk dat we willen behandelen is heiliging. In de Verenigde Staten ligt er veel meer nadruk op heiliging dan in Nederland. Waarschijnlijk heeft dit te maken met de dominante rol die het *Revivalism* speelde in de 19e eeuw in Amerika. Dit werd binnen het protestantisme daar vrij breed geaccepteerd, waardoor de gevolgen van die cultuur nog steeds goed merkbaar zijn in de huidige Amerikaanse cultuur. Men kent daar een overwegend positieve heiligingsvisie. Het onderwerp heiliging is in de Angelsaksische traditie altijd sterk benadrukt; de kern van deze visie draait om het structureel zien veranderen van een mens in zijn gedrag. In Amerika leeft – ook onder niet-gelovigen – sterker de verwachting dat morgen totaal anders kan zijn dan vandaag. We zien tegelijkertijd ook uitwassen, bijvoorbeeld de *Second Blessing*, de visie dat een christen op een punt kan komen dat hij niet meer bewust zondigt en de zonde kan achterlaten. In de Nederlandse context is er over het algemeen weinig nadruk gelegd op de Bijbelse notie dat de kerk een gemeenschap van *heiligen* is. Er is meer benadrukt dat God Zijn genade wil schenken en onze zonden wil vergeven, die wij belijden (Psalm 51). Het protestantisme in Nederland heeft zich altijd gekenmerkt door meer plek te geven voor *bevinding* dan *heiliging*. Hierdoor blijft de

notie dat een gelovige gedurende de rest van zijn leven blijft groeien in het geloof dat hij of zij belijdt, onderbelicht. Het lijkt voor Nederlanders eerder een niet te verwezenlijken ideaal.
Gezien de accentverschillen omtrent het onderwerp heiliging is de kans groot dat het verhaal van Dever in Nederland minder aan zal slaan. Het is hier dan ook van belang om te benadrukken dat zowel het Godsbeeld als het mensbeeld bepalend zijn voor een dergelijke opvatting. Geloven wij dat God bij machte is om mensen te veranderen of niet? Dit is een cruciale vraag en voor ons onderzoek ook belangrijk om mee te nemen, omdat wij het belang van dit onderwerp inzien en het ook duidelijk willen laten horen. Onder het kopje *Discipleship & Growth* zien we dat Dever alle andere kenmerken van een gezonde gemeente hiermee verbindt, en dit dwingt ons ertoe onze positie te bepalen ten aanzien van heiliging. De verwoording van dit onderwerp is voor ons daarom een extra uitdaging. We willen de termen *positieve heiligingsleer* zoveel mogelijk proberen te vermijden, maar vanuit de Bijbel en logica aanwijzen dat groei een natuurlijk gevolg is van alles wat leeft. Het doel is immers niet om mensen te overtuigen dat een positieve heiligingsleer Bijbels is, maar dat het Bijbels is om te groeien in geloof. Dit groeien in geloof is niet puur in *cognitieve* zin bedoeld, maar een groei in toewijding aan de zaak van Christus. Voorbeelden uit de dagelijkse praktijk zullen ter illustratie worden gebruikt. Wij hebben de verwachting dat deze visie op heiliging bij de achterban van de Sola 5 Baptisten wellicht beter aansluit dan bij andere geloofsgemeenschappen in Nederland. Als het aankomt op toewijding, merken we dat hier vooral onder jongeren een verlangen naar is, en dat zij ook echt bereid zijn daar wat voor over te hebben. Hier zou een opening kunnen liggen om heiliging en groeien in geloof meer voor het voetlicht te brengen.

Accountability
Uit het interview met James Kennedy is naar voren gekomen dat, met betrekking tot dit onderwerp, een verschil te bespeuren is tussen de Amerikaanse en Nederlandse context. *Accountability* heeft betrekking op de onderlinge betrokkenheid tussen gemeenteleden, al dan niet in kleine groepen. Twee dingen staan hierin centraal: *openheid* en *elkaar aanspreken op verantwoordelijkheden*. In Amerika heeft men minder moeite om op de ander af te stappen en te vragen naar zaken die het persoonlijke leven betreffen, bijvoorbeeld de levenswandel. Het is in Nederland niet altijd gebruikelijk dat iemand zijn diepste zielszaken met een ander deelt; over het algemeen beschouwt men dit in Nederland als een privézaak en dat is eigen domein. Als iemand dan een bepaalde vorm van advies, opbouwende kritiek of commentaar geeft, zijn Nederlanders snel geneigd te denken: *'Wie ben jij dat jij je met mijn leven bemoeit?'* Dit heeft ook betrekking op het uiten van je emoties. Je emoties op een bepaald moment vertellen of delen in persoonlijke omgang lijkt in Nederland moeizamer te gaan dan in de Verenigde Staten; daar zijn deze dingen meer ingeburgerd. Daarbij is het wel de vraag of men in Amerika de persoonlijke ontmoeting op bepaalde momenten misschien niet wat oppervlakkiger beleeft; bij ontmoetingen geeft men regelmatig een *big hug* en dan is het *"So great to see you!"*. Nederlanders zijn hier over het algemeen wat gereserveerder in. Wanneer meent men dan echt iets, en wanneer is men echt betrokken bij het wel en wee van de ander?
Omdat in *9 Marks* deze diepere omgang wordt aangespoord en omdat wij ook het belang ervan inzien, vinden we het belangrijk om het mee te nemen met het oog op ons werkboek. Zeker als het gaat om onderwerpen als persoonlijke groei in geloof, discipelschap, heiliging en de tucht. Hoewel het in Nederland niet altijd een vanzelfsprekendheid is dat mensen elkaar opzoeken om open te spreken over hun leven, merken we wel een groeiende tendens. Daarom is het goed om dit te benoemen en te zien waar wellicht openingen gevonden kunnen worden.

Inzet
Tijdens het interview met James Kennedy kwam ook de inzet van gemeenteleden ter sprake. Het is een veelgehoord geluid dat veel werkzaamheden binnen een gemeente door een kleine groep mensen gedaan wordt. Daarbij zijn veel van de werkzaamheden vaak op vrijwillige basis (er zijn meestal één tot een klein groepje aan professionals in dienst), de

gemeenteleden hebben dus een belangrijke plaats binnen een gemeente. In sommige gemeenten wordt er gesproken over een kerngroep en mensen die aan de rand van de gemeente bevinden (*'randkerkelijken'*). In deze opzichten lijken er weinig noemenswaardige verschillen te zijn tussen de Nederlandse en de Amerikaanse context.
Waar meer verschil in is waar te nemen, is de hoeveelheid tijd die Amerikanen en Nederlanders over lijken te hebben voor hun betrokkenheid bij het kerkleven. Over het algemeen steken Amerikanen hier toch wat meer tijd in dan Nederlanders. Kennedy wees erop dat het hem opvalt dat Nederlanders hun agenda relatief gezien niet heel erg volproppen, maar toch zeggen ze dat ze het druk hebben. Voor Amerikanen geldt dat ze niet zozeer leven vanuit een agenda. Ze zijn meer geneigd om van het ene naar het andere te hobbelen. Dit verklaart waarschijnlijk ook voor het grootste gedeelte waarom ze meer tijd hebben voor kerkelijke activiteiten. Wel moet de kanttekening erbij geplaatst worden dat 'haastige spoed zelden goed' is: het is de vraag hoe effectief het hobbelen van het één naar het ander werkelijk is.
Voor onze vertaalsleutel betekent het dat Mark Dever er wat automatischer van uitgaat dat gemeenteleden (voor onze begrippen) relatief veel tijd zullen steken in het kerkleven. In Nederland komen we toch sneller situaties tegen waarin mensen zeggen: *"Sorry, ik kan dan niet."* of *"Ik heb het al heel druk met andere dingen, dit kan ik er niet bij doen."* Het uitgangspunt van *9 Marks* kan in dit opzicht conflicteren met de huidige cultuur in kerkelijke gemeenten in Nederland. We willen niet de suggestie wekken dat gemeenteleden te weinig bijdragen; aan de andere kant willen we wel in de lijn van Dever en *9 Marks* helder communiceren dat het deel uitmaken van een kerkelijke gemeenschap verplichtingen met zich meebrengt, waarin iedereen zijn of haar gaven naar vermogen dient in te zetten.

Prediking
Bij dit kenmerk willen we het vooral hebben over *Expository Preaching*, in hoeverre het bekend is in de Verenigde Staten en Nederland, en in hoeverre het wordt toegepast. Voor een uitleg van wat *Expository Preaching* is, verwijzen wij naar het eerste kenmerk van ons werkboek.
We kunnen zeggen dat deze manier van preken in de Verenigde Staten langer en breder bekend is dan hier. Maar ook voor de Amerikaanse context geldt dat deze manier van preken lang niet overal gebruikelijk is. Binnen de stroming van het *New Calvinism* – zoals bijvoorbeeld bij mannen als John Piper, John MacArthur of Mark Dever zelf – is het de gangbare manier van preken, maar daarbuiten komt het in veel mindere mate voor. In Nederland komt *Expository Preaching* op zeldzaam niveau voor, waarschijnlijk omdat het voor het grootste gedeelte van de mensen relatief onbekend is. Wat ook een belangrijke rol kan spelen – zowel in Nederland als in de Verenigde Staten – is dat het om een goede voorbereiding vraagt. Er is daarom veel tijd en ook een zeker talent nodig om een dergelijke preek goed voor te bereiden en uit te voeren. Er is een tendens gaande dat de eisen voor een voorganger zich steeds meer richten op het managen en pastoraal ondersteunen van de gemeente, wat tot gevolg heeft dat er minder tijd is voor de preekvoorbereiding en dat er minder gezocht wordt naar voorgangers die een stevige Bijbelkennis hebben en goed inhoudelijk kunnen preken. Het is dus de vraag in hoeverre er in de Nederlandse context ruimte zal zijn voor deze manier van preken; voor veel voorgangers geldt immers dat preken één van de vele werkzaamheden is die ze moeten verrichten; zeker nu de vacatures vaak niet meer voor voltijd-functies zijn. In de Verenigde Staten spelen deze factoren in veel gemeenten ook een rol, maar wellicht in iets mindere mate dan in het meer gesecularisseerde Nederland.
Toch willen we ook hier in Nederland wel het belang benadrukken van deze manier van preken. Zoals ook blijkt uit het boek van Mark Dever, is dit een zeer essentieel kenmerk voor een gezonde gemeente. Juist door hier de nadruk op te leggen en door helder uiteen te zetten waarom het van belang is, hopen we de lezers ervan te overtuigen dat prediking een belangrijke plaats zou moeten krijgen binnen de gemeente. Daarnaast hebben we benoemd dat het niet erg bekend is in Nederland, dus juist door er bekendheid aan te geven hopen we dat het aanslaat.

III. De achtergrond van de 9 Marks en de Capitol Hill Baptist Church

De beschrijving van de *Capitol Hill Baptist Church* en de achtergrond van de *9 Marks* zullen in deze paragraaf centraal staan. Wij vinden het van belang om dit te beschrijven, omdat dit de context is waarin de *9 Marks* zijn ontstaan. Deze context heeft invloed op de keuzes die Mark Dever heeft gemaakt. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan de vraag waarom hij deze negen kenmerken heeft gekozen, maar ook hoe hij ze vervolgens verwoord heeft in zijn boek (denk hierbij aan de voorbeelden die hij gekozen heeft of de nadrukken die hij gelegd heeft). We hebben een aantal pogingen gedaan om een interview met Dever te regelen via *FaceTime* (*Skype* voor de *MacBook*), maar helaas is dit niet gelukt. In dit interview hadden we wat dieper in willen gaan op een aantal specifieke keuzes die hij gemaakt heeft met betrekking tot het boek. Nu moesten we ons noodgedwongen richten op een aantal hoofdlijnen met de informatie die we wel tot ons beschikking hebben. Als bronnen hebben we verschillende boeken van Dever geraadpleegd die we tot ons beschikking hadden (met name *9 Marks* zelf, maar ook *The Deliberate Church*[4]), informatie op de website gezocht[5], het artikel *'Why We Disciplined Half Our Church'*[6] en de scriptie van Marijn Vlasblom[7].

Capitol Hill Baptist Church

Capitol Hill Baptist Church (*CHBC*) is een gemeente die in 1867 is gestart en wordt theologisch getypeerd als conservatief (waarmee vooral wordt bedoeld niet-liberaal, dus rechtzinnig/vasthoudend aan de Bijbel). Vanaf het begin van haar bestaan is ze aangesloten bij de Zuidelijke Baptisten (*Southern Baptist Convention*). In de jaren '80 van de 20e eeuw kwam er een voorganger die verwoede pogingen deed om de gemeente *'seeker-sensitive'* te maken. Dit faalde, waardoor de gemeente een groot deel van haar leden verloor. Begin jaren '90 komt er een voorganger die zich meer stoelt op reformatorisch baptistische principes en de gemeente begint langzaam weer te groeien. Maar na een incident – waardoor hij gedwongen afscheid moet nemen – wordt deze groei helaas weer onderbroken. De kentering komt als in 1993 een nieuwe pastor wordt aangetrokken: Mark Dever. Hij staat bekend om zijn passie voor het Puriteinse gedachtengoed en vanaf zijn komst is dan ook merkbaar dat de gemeente haar fundament wil leggen op de wortels van het reformatorisch baptisme. Hij voert direct na zijn aantreden een aantal rigoureuze veranderingen door. Zo krijgt de gemeente weer een belijdenisdocument dat duidelijk maakt waar de gemeente theologisch staat, en alle gemeenteleden worden bezocht om de kerkelijke betrokkenheid duidelijker op de kaart te zetten. In dit alles is duidelijk te zien dat Dever, geheel in lijn met de Puriteinse traditie, verlangt naar een gemeente van heiligen. Een statistische reorganisatie resulteert uiteindelijk in het uitschrijven van 256 leden, die waren verhuisd, naar een andere gemeente zijn gegaan of die om wat voor reden niet meer bereikt worden. Dever verklaart: *"Ik kwam met een verbintenis aan Gods Woord: om het te kennen, geloven en onderwijzen. Ik zag de schadelijke invloed van onbekeerde kerkmensen en maakte mij daar ernstige zorgen over, maar we hadden geen uitgewerkt concept om dit probleem aan te pakken."*[8] Hij erkende dat hij een grote verantwoordelijkheid had; zo kregen teksten als Jakobus 3:1 (dat leraars zwaarder oordeel zullen ontvangen) en Hebreeën 13:17 (dat leraars verantwoording voor God af moeten leggen) sterker betekenis. Ook begon Dever met het doorpreken van een Bijbelboek (1 Johannes) en de Bijbelstudie op de woensdagavond ging drie jaar lang over het boek Jakobus. Dit alles ging gepaard met gesprekken over kerklidmaatschap. Langzaamaan heeft Dever gezien hoe de onderlinge liefde, waar Jezus toe opriep in Johannes 13:34-35, in de gemeente groeide en gestalte kreeg.

Ook *CHBC* heeft pittige tijden gekend, waarin mensen onder de tucht kwamen te staan, maar het heeft Dever wel gesterkt in zijn opvatting dat onderlinge betrokkenheid en correctie

---

[4] Dever, Mark, and Paul Alexander, *The Deliberate Church: Building Your Ministry on the Gospel.* Wheaton: Crossway Books, 2005.

[5] http://www.capitolhillbaptist.org/

[6] "Why We Disciplined Half Our Church," voor het laatst gewijzigd op 1 oktober, 2000, http://www.christianitytoday.com/le/2000/fall/16.101.html

[7] Vlasblom, Marijn, "*9 Marks* & de Sola 5 Baptisten." Bachelor scriptie, Christelijke Hogeschool Ede, 2011.

[8] Dever, Mark, *Nine Marks of a Healthy Church* (Wheaton: Crossway Books, 2004), p. 13.

noodzakelijk is voor de gezondheid van de lokale gemeente en dat de kerk geen optioneel gebeuren is: "*De kerk is de plek waar mensen gevormd worden om Jezus te volgen*."[9] Uiteindelijk vatte hij het plan op om een boek te schrijven met daarin de negen kenmerken die bijdragen aan de geestelijke gezondheid van de lokale gemeente.

De achtergrond van de '9 Marks'
Na een uitgave met kleine oplage, getiteld *Nine Marks*, brengt uitgeverij Crossway in 2004 het boek *Nine Marks of a Healthy Church* uit, wat primair is bestemd voor voorgangers en leiders in de kerk. Opvallend is dat Dever niet graag over een 'model' spreekt, maar liever van principes. Het woord *model* verwijst volgens hem te sterk naar de zogenaamde maakbaarheid van de kerkelijke gemeente. Dever wil gemeenten leren inzien dat zij onderscheidend dienen te zijn ten opzichte van de heersende cultuur. Met *9 Marks* worden twee doelen nagestreefd: *het verkondigen van de boodschap* en *het leiden van de discipelen.* Alle kenmerken hebben dus tot doel om ofwel de boodschap van de Bijbel en het Evangelie helder te communiceren, ofwel de gemeenteleden te laten groeien in het geloof en in het volgen van Jezus in discipelschap – daarbij dient gezegd te worden dat deze twee zaken in principe altijd door elkaar heen lopen, zij het de ene keer directer dan de andere. *9 Marks* beschouwt de kerk als de afspiegeling van Gods glorie op deze aarde. Daarbij heeft men het Woord van God (lees: de Bijbel) als primaire middel en hoogste gezaghebbende bron om de gemeente op te bouwen. Geloof is immers 'uit het horen' van het Woord.
Hierin zien we dat Dever zowel in zijn gemeente als in *9 Marks* de nadruk legt de verkondiging van het Woord van God en de navolging van Christus (discipelschap: de gemeente als afspiegeling van Gods glorie). Het is duidelijk dat er daar in zijn gemeente bij zijn komst als voorganger het één en ander aan schortte en daarom is zijn nadruk daarop goed te verklaren. Maar deze nadruk heeft niet alleen te maken met het feit dat het in zijn gemeente niet voldoende naar voren kwam, ook zijn theologische visie is hierin van belang. De reformatorisch baptistische/puriteinse visie op de gemeente legt namelijk ook een zeer duidelijke nadruk op de kerk als gemeenschap van heiligen, waarin het Woord centraal staat. Het is daarom van belang dat we hier überhaupt een nadruk op leggen ongeacht hoe dit in de gemeente al dan niet toegepast wordt. Uiteraard is het wel zo dat verschillende gemeenten om verschillende nuances vragen, waar de nadruk op zal liggen. In het geval van dit onderzoek zullen we dit meer op metaniveau benaderen, dus: *"Hoe geldt dit voor gemeenten in Nederland met een evangelische/baptistische grondslag?"*. In de volgende paragraaf zullen we hieraan aandacht besteden, namelijk aan de doelgroep van de Sola 5 Baptisten.

IV. De doelgroep van de Sola 5 Baptisten

In dit gedeelte, waarvan het overgrote deel van de tekst van de hand van Kees van Kralingen komt, zullen we een profielschets geven van de groep die als de achterban van de Sola 5 Baptisten beschouwd kan worden. Dit is ook meteen de doelgroep waar we met het oog op ons onderzoek rekening mee houden. Wat is deze doelgroep en welke positie neemt die in ten aanzien van de diverse aspecten die van belang zijn voor dit project?
Het gaat in ieder geval om gemeenten en hun leiders die in meerdere of mindere mate affiniteit hebben met de Sola 5 Baptisten en hun theologische positie en doelstellingen. Deze informatie over de Sola 5 Baptisten is te vinden op de website en wordt hier bekend verondersteld. De omschrijving met de woorden 'in meerdere of minder mate affiniteit hebben' maakt al direct duidelijk dat het geven van zo'n profielschets lastig is. De achterban van de Sola 5 Baptisten vormt bijvoorbeeld geen kerkverband met een duidelijk omschreven identiteit. Het gaat om gemeenten en personen die zich om verschillende redenen en in verschillende mate aangetrokken voelen tot de Sola 5 Baptisten. Sommigen zullen zich meer bewust met het gedachtengoed van de Sola 5 Baptisten willen identificeren. Anderen staan op grotere afstand en kijken als het ware de kat uit de boom, of willen niet verder gaan dan

[9] Dever, *9Marks,* p. 16.

het vissen van de krenten uit de pap. Een dergelijke profielschets moet deze diversiteit laten zien en zal dus niet zo scherp gedefinieerd kunnen zijn. Daarbij moet vermeden worden om een soort gewenst beeld te schetsen dat niet in overeenstemming is met de realiteit. In het vervolg proberen we daarom een aantal karakteristieken te omschrijven die samen een profielschets vormen die van belang is voor deze vertaalsleutel.

Profielschets
Voor deze profielschets zijn de volgende aspecten van belang:

- Positionering op de huidige kerkelijke kaart van Nederland
- Theologische identiteit en positie
- Visie op de opbouw en ontwikkeling van de gemeente
- Specifieke wensen en behoeften

We zullen hieronder ieder van deze aspecten omschrijven:

Positionering op de huidige kerkelijke kaart van Nederland
Binnen het enorm brede spectrum van de protestantse kerkelijke wereld nemen baptisten een soort tussenpositie in. Ze hebben meestal een sterker ontwikkelde identiteit en een grotere mate van structuur en organisatie dan veel evangelische gemeenten terwijl deze eigenschappen daarentegen in mindere mate aanwezig zijn dan in hervormde, gereformeerde of reformatorische kerken. Tegelijk worden de verschillen tussen deze drie genoemde groepen wat kleiner enerzijds door de langzaam toenemende invloed van evangelische aspecten van gemeente zijn in wat men vaak nog de traditionele kerken noemt, en anderzijds door de toenemende institutionalisering van de evangelische wereld.[10]
De gemeenten of groepen, of individuen met affiniteit met de Sola 5 Baptisten bewegen zich ergens in dit midden. We kunnen daarin twee groepen onderscheiden:

- Enerzijds gaat het om mensen uit baptistische of evangelische kringen die de waarde van de klassieke verworvenheden van de Reformatie (her)ontdekken. Vaak is dit het resultaat van een zoektocht naar verdieping van het geloof en/of het gemeente zijn. Veel mensen zoeken naar meer dan wat zij op dit moment als een oppervlakkige, mensgerichte geloofsbeleving ervaren. Deze mensen maken zich los van het postmoderne klimaat waarin het criterium van een goed gevoel belangrijker is dan de algemeen geldende waarheid van het Woord van God.
- Anderzijds gaat het om mensen vanuit de hervormde/gereformeerde/reformatorische kerken, die zoeken naar een meer actieve, bewuste geloofsbeleving samen met een verlangen om daar uiting aan te geven door bijvoorbeeld de doop als gelovige, het vormen van een onafhankelijke (baptistische) gemeente, en soms ook een wat vrijere liturgie in de diensten. Het gaat hen vooral om een heldere evangelieprediking en een grote nadruk op persoonlijke levensheiliging. Een goed voorbeeld is de Heart Cry beweging (of in ieder geval een deel hiervan). Deze mensen bewegen zich in de richting van de evangelische beweging, maar zijn nog wel sterk gehecht aan de verworvenheden van de Reformatie (en het puritanisme en de opwekkingsbewegingen).

Beide groepen voelen zich vaak aangetrokken tot een beweging in Noord-Amerika (en elders), die vaak met de naam ‘new calvinism’ wordt aangeduid. Over het ‘new calvinism’ hebben we wat meer geschreven in de inleiding van ons werkboek.

Theologische identiteit en positie
In het licht van het bovenstaande is het niet verwonderlijk dat de theologische identiteit en positie niet altijd sterk ontwikkeld of gedefinieerd is. Veel mensen en gemeenten zijn in beweging in het kader van een zoektocht. Bestaande baptistengemeenten hebben vaak wel

[10] C. van der Kooi, E. van Staalduine-Sulman, A.W. Zwiep (eds.), *Evangelical Theology in Transition* (Amsterdam, VU University Press, 2012). Zie ook het nummer van CV Koers van april 2012.

een duidelijke identiteit als het gaat om hun ecclesiologie, maar op andere punten is hun theologische identiteit niet altijd duidelijk vastgesteld. Zoals vrij algemeen erkend is, is de oorzaak daarvan een geringe interesse in (of soms zelfs afkeur van) het aanvaarden van een nauwkeurig omschreven geloofsbelijdenis. Dit laatste geldt ook voor veel andere evangelische gemeenten.
Binnen wat we als de achterban van de Sola 5 Baptisten kunnen beschouwen, is men of ontevreden met deze situatie, of al op zoek naar een meer nauwkeurig omschreven identiteit. Velen zijn daarbij terecht gekomen bij de uitgangspunten van de Reformatie zoals die bijvoorbeeld zijn verwoord binnen de kringen van het bovengenoemde 'new calvinism'. Daarbij oriënteert men zich op groepen en organisaties zoals de Alliance of Confessing Evangelicals, The Gospel Coalition, allerlei Reformed Baptist verbanden enzovoort.

We kunnen hun positie globaal omschrijven aan de hand van een aantal bekende trefwoorden:

- Meer aandacht voor de soevereiniteit en heiligheid van God. Men wil God centraal stellen in geloof en leven (zowel individueel en als gemeente)
- Aanvaarden van de typische noties van de Reformatie in de vorm van de bekende 5 sola uitspraken.
- Een balans tussen Gods soevereiniteit en menselijke verantwoordelijkheid (afwijzen van arminianisme ten gunste van calvinisme, zonder daarbij in hyper-calvinisme te willen vervallen).
- Aanvaarding van het gezag van de Bijbel voor leer en leven; verlangen om dit (meer) concreet te maken in het functioneren van de gemeente
- Belangstelling voor Bijbelverklarende prediking
- Niet of hooguit gematigd charismatisch (bedoeld zoals in het gangbare spraakgebruik)

Visie op de opbouw en ontwikkeling van de gemeente
Zoals hierboven al enigszins aangeduid, wil men een diepere, Bijbelse doordenking van wat het betekent om gemeente te zijn en als zodanig te functioneren. Daarbij wil men niet de kant op van wat men als een ouderwetse, verstarde, levenloze liturgie ervaart in sommige kerken. Tegelijk is men zo mogelijk nog meer beducht voor een aanpak die men ervaart als oppervlakkig, gericht op de bevrediging van menselijke behoeften en emoties enzovoort. Het verlangen is dat de Geest krachtig werkt door het Woord van God in alle activiteiten van de gemeente.

Men wil alle aspecten en taken van het gemeentezijn doordenken vanuit de Schrift en daar een concrete, zo nodig nieuwe invulling aan geven, zoals:

- Vormgeving en invulling van de eredienst
- Prediking
- Lofprijs van God door middel van muziek en gemeentezang (liedkeuze!)
- Andere vormen van onderwijs; Bijbelstudie en dergelijke
- Evangelisatie en zending
- Pastoraat en diaconaat
- Et cetera

Op basis van deze overwegingen, wil men (meer) bewuste keuzes maken en zich niet laten leiden tot dat wat momenteel 'in' is.

Specifieke wensen en behoeften
Vanuit de achterban van de Sola 5 Baptisten is al vaak de wens geuit om onze theologische principes en stellingnames te vertalen naar de praktijk en om materiaal te leveren dat dit mogelijk maakt om daar zelf mee aan de slag te gaan. Dat is dan ook de reden voor dit project! Het gaat daarbij niet om het dwingend voorschrijven van allerlei zaken. Het gaat wel om het faciliteren van een grondige Bijbelse doordenking van deze zaken.

Specifieke wensen en behoeften zijn onder andere:

- Materiaal om de kwaliteit van de prediking te bevorderen
- Bijbelstudiemateriaal dat helpt bij de doordenking van het inrichten van de structuur en het werk in de gemeente (bijvoorbeeld visie op leiderschap/'ambten', rol van de leden van de gemeente).
- Goed Bijbelstudiemateriaal in het algemeen.
- Goed materiaal ten behoeve van evangelisatie en vervolgonderwijs in de gemeente; training in discipelschap
- Hoe komen we tot een Bijbels pastoraat? Hoe moeten we denken over actuele ontwikkelingen op dit gebied (visie op genezings- en bevrijdingsbedieningen enzovoort)
- Hoe komen we tot een Bijbels-verantwoorde liturgie voor de eredienst die de gemeente op God richt?

Samenvatting

Samengevat kunnen we het profiel van de achterban van de Sola 5 Baptisten als volgt omschrijven: gemeenten en/of leiders met een evangelische/baptistische of reformatorische achtergrond die verdieping zoeken voor het geloofsleven en het gemeentezijn in de principes van de Reformatie om die op een eigentijdse manier toe te kunnen passen.

V. Conclusie

Na het beschrijven van deze drie hoofdgebieden voor onze vertaalsleutel, zijn we toegekomen aan de conclusie. In deze conclusie zullen we stapsgewijs een aantal hoofdlijnen ontleden uit de gebieden die we beschreven hebben en deze zullen we trachten met elkaar te verbinden. De bevindingen die daaruit voortkomen, zullen we gebruiken bij de keuzes die we moeten maken bij het schrijven van onze parafrasevertaling voor ons werkboek.

1. Amerikaanse en Nederlandse (kerkelijke) cultuur

a. Leiderschap

De Amerikaanse manier van leidinggeven heeft het in zich dat een leider zich sterker als autoriteit zal opstellen. In Nederland kennen we over het algemeen meer een *overlegcultuur*, waarbij de leider na overleg beslissingen neemt. Voor onze vertaalsleutel betekent het dat we in de verwoording van onze kenmerken moeten streven naar een open *sturende* wijze, in plaats van een *gebiedende*. We zullen meer met suggesties moeten werken en minder polariserend moeten schrijven dan Mark Dever.

b. Heiliging

We hebben gezien dat er in de Verenigde Staten een positievere visie op het begrip *heiliging* bestaat dan in Nederland. In Nederland treffen we over het algemeen meer aandacht voor de *rechtvaardigmaking* aan; genade wordt veelal verbonden met de vergeving van zonden en minder met het idee dat het als geschonken gave van God komt, om Christus na te volgen in het dagelijkse leven. Hier ligt een uitdaging, omdat de Bijbel allebei de vormen van genade noemt en het is dus van belang om heiliging de juiste aandacht te geven. In de vertaalslag dienen we ons vooral te realiseren dat de heiliging een volwaardige plek dient te krijgen en we moeten ons beseffen dat het een wezenlijk onderdeel van de verlossing is. Anderzijds moeten we de balans zien te bewaren, zodat we niet afdoen aan de waarheid van de rechtvaardiging door het geloof alleen. We dienen dus op een gebalanceerde wijze beide vormen van *genade* te benoemen en te onderbouwen dat het voor zowel het individu als de gemeente een gezonde ontwikkeling is als men geestelijk groeit.

c. Accountability

- Als we de Amerikaanse en Nederlandse context naast elkaar leggen, zien we hier een groot verschil. In Nederland wordt het persoonlijk leven toch meer benaderd als iets wat tot het domein van de individu behoort en waar andere mensen zich eigenlijk niet in dienen te mengen. In de Verenigde Staten is men over het algemeen wat directer en assertiever als het gaat om op iemand afstappen en te vragen hoe het ervoor staat in het persoonlijke leven. Nederlanders staan hier over het algemeen wat nuchterder in, in de zin dat zij zich hier wat meer voor afsluiten. Ook het al dan niet tonen van emoties heeft hiermee te maken.
- We zien in *9 Marks* dat met name op de punten discipelschap, kerklidmaatschap en tucht deze benadering doorklinkt. Dit houdt direct verband met de visie die Dever heeft op de gemeente, namelijk een *weerspiegeling van Gods glorie op aarde*. Het is in die visie dan ook normaal om elkaar aan te spreken of advies te geven in het licht van deze definitie. Het accent dat het *Gods* gemeente is (en niet die van ons!) is in *9 Marks* sterk aanwezig. Voor de vertaalslag betekent het dat we dit allereerst helder zullen moeten communiceren. Er heerst in Nederland een cultuur dat men pas iets wil ondersteunen of ondernemen als men weet wat voor nut het heeft en daar zit in alle redelijkheid ook wat in. Daarnaast hebben we ook te maken met de individualisering van de samenleving, die ervoor zorgt dat de mogelijkheid tot accountability wordt ingeperkt. Omdat het onze vaste overtuiging is dat de gemeente van Christus ermee gediend wordt als we gezamenlijk optrekken in de lokale kerkgemeenschap (in termen van geestelijke gezondheid), willen we het belang hiervan benoemen maar niet te scherp neerzetten als iets wat op de spits gedreven moet worden, omdat we dan mensen voor het hoofd kunnen stoten en omdat het ook een stukje vrijheid kan ontnemen.

d. Inzet

De benadering van *9 Marks* gaat uit van een actieve inzet van gemeenteleden, al naar gelang de gaven zijn geschonken. We hebben het idee dat Nederlanders hun agenda meer gecontroleerd in proberen te richten en dat ze daardoor vaak minder tijd hebben/nemen voor kerkelijke (en andere) activiteiten. Amerikanen hobbelen meer een dag door en zijn daardoor drukker op verschillende plaatsen, ook in de lokale gemeente. Voor onze vertaalsleutel heeft deze constatering tot gevolg dat we meer in zullen zoomen op de aard van de gemeente en dat aangesloten zijn bij een gemeente een wisselwerking inhoudt: het is ontvangen én geven. Je voedt elkaar onderling. En daarom is het van vitaal belang dat mensen elkaar op geregelde tijden ontmoeten. We willen dit als vitaal element noemen en niet als iets wettisch opwerpen.

e. Prediking

De gangbare wijze van Woordverkondiging in het *'New Calvinism'* staat bekend als *Expository Preaching*, een stijl die men in Nederland over het algemeen eigenlijk niet kent en die ook in Amerika zelf niet veel voorkomt. Vanuit *9 Marks* bezien is het echter wel een cruciaal kenmerk voor een gezonde gemeente en daarom kunnen wij hier niet omheen.

Verbonden hiermee is het takenpakket van de voorganger. Daar waar men in de Amerikaanse context specifiek mensen de taak heeft gegeven tot prediking (John Piper is bijvoorbeeld *pastor for preaching and vision* in Bethlehem Baptist Church te Minneapolis), krijgt een voorganger in Nederland veel meer taken op zijn bordje gepresenteerd. We veronderstellen dat dit ten koste gaat van diepgaande Bijbelstudie en preekvoorbereiding. Het is daarom voor ons de vraag hoe dit in Nederland ontvangen zal worden. Vanwege het sterke accent dat Dever hier op legt vinden wij het van belang dat de Nederlandse context er kennis mee maakt en denk we dat men er essentiële lessen uit kan trekken.

2. *De achtergrond van de 9Marks en de Capitol Hill Baptist Church*

a. *Ontstaan en theologische overwegingen*

- Capitol Hill Baptist Church is ontstaan in 1867 en is in theologisch opzicht een rechtzinnige gemeente, waar de kernwaarheden van de Bijbel worden onderschreven. Er is duidelijk een lijn van het *Reformatorisch Baptisme* te zien. De predikant voor Mark Dever had deze theologische achtergrond, evenals Dever zelf. Hierdoor ligt het accent ook sterk op het gedachtegoed van de Puriteinen.
- Niet alleen voor onze vertaalsleutel, maar ook voor onze opdrachtgever is het van belang te weten uit welk theologisch gedachtegoed CHBC bestaat. Het heeft geen zin als we een kenmerken voor een gezonde gemeente willen aanreiken, terwijl de kerkelijke achterban geen band heeft met de fundamentele uitgangspunten.

b. *Het ontstaan van de 9 Marks*

- *9 Marks* is ontstaan nadat voorganger Mark Dever de schadelijke invloed van 'onbekeerde kerkmensen' in de lokale gemeente zag. Hij realiseerde zich dat hij als *senior pastor* een grote verantwoordelijkheid heeft in het leiden van de kudde, welke hem door middel van Bijbelteksten scherper voor ogen kwamen te staan. De hele gemeente is doorgelicht en Dever heeft de Schriftuurlijke geloofsbelijdenis heringevoerd. Dit had tot gevolg dat een het ledental halveerde. Hij realiseerde zich echter dat het probleem van de niet bekeerde gemeenteleden niet op deze manier opgelost kon worden en dat ze daarvoor niet echt een oplossing hadden. Er kwam daardoor een sterk accent te liggen op het belang van een levend kerklidmaatschap – een levende betrokkenheid als lid van de gemeente. Dit blijkt onder andere uit de prekenserie over 1 Johannes. De fundamentele opvatting is dat de kerk de plek is waar mensen gevormd worden om Jezus te volgen: *een weerspiegeling van Gods glorie op aarde*.
- Dit uitgangspunt is de aanleiding geweest om het boek *'Nine Marks of a Healthy Church'* te gaan schrijven. Met *9 Marks* worden in principe twee doelen nagestreefd: *het verkondigen van de boodschap* en *het leiden van de discipelen.* Alle kenmerken hebben dus tot doel om ofwel de boodschap van de Bijbel en het Evangelie helder te communiceren, ofwel de gemeenteleden te laten groeien in het geloof en in het volgen van Jezus in discipelschap – daarbij dient gezegd te worden dat deze twee zaken in principe altijd door elkaar heen lopen, zij het de ene keer directer dan de andere.
- Hierin zien we dat Dever heel duidelijk vanuit een bepaalde context werkt; hij zag een aantal misstanden in zijn gemeente en reageerde daarop. Tegelijkertijd deed hij dit wel met Bijbelse principes, het zijn dus factoren die in elke context en in elke tijd van belang zijn. Deze twee elementen dienen we ons te realiseren wanneer we de *9 Marks* toepassen in de Nederlandse context. Er zullen een aantal dingen anders zijn en dat vraagt om een genuanceerde aanpak, tegelijkertijd hebben we in de kern met dezelfde dingen te maken en dienen we te allen tijde Bijbelse principes als uitgangspunt te nemen.

3. *De doelgroep van de Sola 5 Baptisten*

a. *Positionering op de huidige kerkelijke kaart van Nederland*

- Baptisten bewegen zich binnen de protestantse vleugel van het christendom, waarbij ze in specifiek opzicht een positie inneemt tussen reformatorisch en evangelisch. De achterban van de Sola 5 Baptisten beweegt zich ergens in het kerkelijke midden. In bestaande baptistengemeente kent men eigenlijk nauwelijks een nauwkeurig vastgelegde geloofsbelijdenis. Binnen wat we als de achterban van de Sola 5 Baptisten kunnen beschouwen, is men of ontevreden met deze situatie, of al op zoek naar een meer nauwkeurig omschreven identiteit.
- *9 Marks* heeft raakvlakken met de hierboven genoemde identiteit. De achtergrond van Dever's gemeente (*Reformed Baptist*) leent zich hier ook helemaal voor, daar

CHBC ook heeft ‘geworsteld’ met het belijdenisdocument, dat door Dever weer aan het prioriteitenlijstje van de gemeente is gevoegd.

b. *Theologische identiteit en positie*

- Binnen de achterban van de Sola 5 Baptisten bevinden zich mensen uit de reformatorische en evangelische hoek. Hier zijn ontwikkelingen waarneembaar: in de reformatorische wereld wordt meer en meer gezocht naar het evangelische element van persoonlijke geloofsontwikkeling en aan de andere kant treedt in de evangelische wereld een tendens op, waarbij men meer theologische diepgang zoekt. In beide groepen neemt de belangstelling voor het ‘New Calvinism’ toe. Het betreft hier een grotere nadruk op doop, Bijbelse (evangelie)verkondiging en levensheiliging. Andere aspecten die meer voor het voetlicht worden gebracht zijn de soevereiniteit van God en menselijke verantwoordelijkheid (afwijzing van het arminianisme en het hyper-calvinisme).
- Zowel Capitol Hill Baptist Church als Sola 5 Baptisten profileren zich in dezelfde theologische mainstream van Baptisten, door het belang te verwoorden van de uitgangspunten van de 5 Sola’s van de Reformatie. Dit maakt dat er veel herkenning optreedt en dat vele thema’s bekend zullen zijn.

c. *Visie op de opbouw en ontwikkeling van de gemeente*

- De achterban van de Sola 5 Baptisten wil een diepere, Bijbelse doordenking van de betekenis van het gemeentezijn. Zij wil als zodanig functioneren, waarbij ze niet willen vervallen in een ouderwetse, levenloze liturgie. Evenmin willen ze een nadruk op menselijke behoeften en emoties. Ze verlangen naar een krachtige werking van de Geest door het Woord van God in alle activiteiten van de gemeente, zoals bijvoorbeeld prediking, pastoraat en evangelisatie. De invulling daarvan willen ze vanuit de Schrift doordenken en praktiseren. Hierin willen ze bewuste keuzes maken en zich niet laten leiden door dat wat momenteel ‘in’ is.
- In principe is dit precies waar ons werkboek op in kan spelen: een doordenking van wat het gemeentezijn inhoudt vanuit Bijbelse principes. Ook in *9 Marks* ligt de nadruk daarop en niet op behoeften en emoties van mensen of op een levenloze liturgie. Dever benadrukt regelmatig dat een gezonde gemeente springlevend is en dat Bijbelse principes dienen te worden gepraktiseerd. Daarbij draait het dus niet om wat ‘in’ is, maar wat Bijbels is.

d. *Specifieke wensen en behoeften*

De achterban heeft al meerdere malen aangegeven dat zij een behoefte hebben aan een vertaling van de theologische principes van de Sola 5 Baptisten naar de praktijk; zij beoogt het stimuleren van Bijbelse doordenking, zonder alles als kant-en-klaar menu voor te schotelen aan leiders en geïnteresseerden. Dat is dan ook de reden van dit project, zoals uit het bovenstaande kopje al blijkt: de inhoud van ons werkboek sluit aan op de behoeften van de doelgroep. Dit moet geen dwingende voorschrijving zijn, maar een grondige Bijbelse doordenking ervan. Een aantal specifieke wensen zijn onder andere: materiaal voor prediking, materiaal voor de inrichting van de structuur van de gemeente en goed Bijbelstudiemateriaal.

Bevindingen

Na deze drie hoofdgebieden te hebben beschreven zullen we onze belangrijkste bevindingen hier beschrijven in een aantal hoofdpunten:

- *9 Marks* is ontstaan doordat de voorganger een nood in de gemeente zag; we moeten ons er dus bewust van zijn dat deze specifieke negen kenmerken binnen deze context zijn gevormd. Ook bij de achterban van de Sola 5 Baptisten is er een nood/onvrede waar te nemen. In hoofdlijnen zijn er veel overeenkomsten tussen de nood die Dever zag en de onvrede die de er bij de achterban van de Sola 5 Baptisten te bespeuren valt.

- Het sterke accent op directief/charismatisch leiderschap zorgt ervoor dat Mark Dever zijn boodschap op een manier overbrengt waar men in Nederland wat meer moeite mee zou hebben. Dit vraagt om een verwoording waarin we enerzijds niet de inhoud van de boodschap kwijtraken, maar anderzijds ook niet onze lezers onnodig tegen de haren instrijken.
- In het boek ligt er een grote nadruk op de heiliging van het lichaam van Christus, dus het is van belang om dat helder over te brengen. Dit sluit ook de onderwerpen van betrokkenheid bij de gemeente en verantwoordelijkheid naar elkaar in. Hierbij gaat het niet zozeer om een plichtmatige sociale controle, maar meer om het zijn van een gemeenschap met elkaar, die wil groeien in de navolging van Jezus Christus. Waarschijnlijk slaat deze nadruk makkelijker aan bij de Amerikaanse lezers, omdat het in die cultuur (van *Revivalism*) vanzelfsprekender is dat er een nadruk op heiliging ligt. Omdat dat in Nederland minder het geval is, vraagt dat om een goede onderbouwing en verwoording van dit onderwerp.
- Omdat *Expository Preaching* in Nederland vrij onbekend is, denken we dat hier een kans ligt om het in de markt te brengen. Zeker omdat we bij de achterban van de Sola 5 Baptisten het verlangen proeven naar een Bijbels gezonde evangelieverkondiging. Dit zal vragen om een heldere verwoording van wat *Expository Preaching* is en waarom het van belang is.

Bijlage: Interview met James Kennedy, 12/03/2012

Laurens: "Als u het boek misschien al heeft gelezen/ doorgekeken, denkt u dat het één op één vertaald zou kunnen worden naar de Nederlandse taal/context? Waarom wel/niet?"

Ik vind het een moeilijke vraag. Misschien omdat ik eigenlijk vanuit het standpunt denk dat de lezer de vertaalslag moet maken en niet de vertaler. In de zin dat je wanneer je een boek uit de Verenigde Staten overneemt dat je het gaandeweg al contextualiseert. Maar dat betekent niet dat jullie er niet over na moeten denken hoe dat landt, dus ik snap jullie verantwoordelijkheid hierin. Mijn notie hierover is dat het wel te vertalen zou zijn, er zitten wel bepaalde herkenbare elementen in, ook voor Nederlands publiek.

Tweede kanttekening is voor wat voor kerk het bestemd is, ik neem aan voor Baptistengemeenten? *Laurens: "Dan zit je in de behoudende hoek van de baptisten in Nederland."* Ik denk dat het bij de christelijke belevingswereld van conservatieve baptisten redelijk goed aansluit. In dat opzicht is het helemaal niet zo'n slechte match.

Natuurlijk zijn wel bepaalde aspecten die moeilijker zullen landen in Nederland, maar dat zeg ik met een bepaalde slag om de arm. Het zou kunnen dat het verschil tussen de kerk van Dever en de conservatieve baptisten in Nederland geringer is dan sommige vergelijkingen die de kerk van Dever met andere Amerikaanse kerken heeft en conservatieve baptisten in Nederland met andere Nederlandse kerken. Het sluit sowieso al met elkaar aan. Maar dat gezegd hebbende, ik denk specifieker dat iemand die een gezaghebbende rol in je leven speelt en verantwoordelijkheden op zich neemt voor jouw bestwil, in Christus, dat dat in Nederland veel lastiger is. Dever klaagt er al over dat dat in Amerika lastig is, maar ik vind dat je daar verhoudingsgewijs meer kan doen. Dat betekent overigens niet per se onderwerping. Ongelijkheid in de relatie wordt in Nederland veel sneller als problematisch gezien. En dat speelt niet alleen een rol in het hoofdstuk over leiderschap, maar eigenlijk in het hele boek. Het heeft een vrij directieve stijl, heel sturend. In Amerika is men wat beslister en directiever, hier moet je iedereen zijn zegje laten doen. Dan wordt er verwacht dat je er iets van breit, maar je mag niet te ver vooruitlopen, het moet wel in overleg gebeuren. En daar heeft Dever geen behoefte aan, hij denkt niet in die termen. Dat betekent niet dat het autoritair is, het zou best kunnen dat je tegen hem in kan gaan en dat hij daarvan terugdeinst en dat hij daardoor tot inkeer komt, maar het is zeker een stuk beslister dan dat wij gewend zijn.

Een ander en meer inhoudelijk punt is dat je je kunt afvragen in welke mate zijn manier van kerkzijn afhankelijk is van deze leiderschapsstijl. Dit is een open vraag, ik weet het antwoord niet. Het hoeft niet per se zo te zijn, maar er is wel iets van zijn stijl en de Amerikaanse cultuur die dat verdraagt, die zo zijn invloed heeft op wat hij doet met de 9 Marks. Dat denk ik wel. Maar goed, het is natuurlijk wel interessant dat de hele notie van een soort radicaal discipelschap en dat het leven in Christus heel anders is. Het heeft invloed op hoe je Bijbel leest, hoe vaak je Bijbel leest, groei, dat dingen zichtbaar zijn, vormen van discipline. Dat zijn nog zeldzamere accenten in de Nederlandse kerk dan in de Amerikaanse kerk. Ik vind het moeilijk om dat te zeggen, want aan de ene kant is kan een Amerikaanse kerk nog meer dan een Nederlandse erg laagdrempelig zijn, met lage eisen aan de leden. Daar is de Nederlandse kerk denk ik minder ver in gegaan. In die zin zijn een aantal accenten van het boek meer betekenend voor de Amerikaanse cultuur dan voor de Nederlandse. Aan de andere kant is de Amerikaanse kerk vrij rigoureus in sommige dingen, dit tref je in Nederland ook niet zoveel. De uitersten komen daar dus wat vaker voor. Dus de excessen die hij beschrijft zullen door veel Nederlanders ook worden veroordeeld. Maar hoe het dan volgens Dever wel moet gaan, gaat naar Nederlandse begrippen nog wel wat ver. Maar het zou kunnen voor conservatieve baptisten niet en misschien voor de Gereformeerde Gemeente ook niet, alhoewel het voor hen misschien weer te licht is. Maar ik denk dat het voor Nederlandse Evangelische gemeenten te zwaar is.

Jerry: "Nederlanders staan bekend om hun poldermodel en het eindeloos zoeken naar consensus. Zorgt dit polderen in de kerken er niet voor dat er vaak weinig op koers

gevaren wordt/ spannende beslissingen genomen worden binnen de kerken van Nederland?"
Ja, dat denk ik wel. Ik denk dat er met de consensus de nadruk wordt gelegd op continuïteit, in negatieve zin zou je dit de tent draaiende houden kunnen noemen. Soms komt het daar op neer. Dus je zult niet snel iemand krijgen die zegt dat hij alles anders aan wil pakken, dan maak je in het gevoel van mensen teveel kapot. Het is wel zo dat de gemiddelde ambtstermijn van een zuidelijke baptistenpredikant in Amerika ongeveer twee jaar is. *Laurens: "Juist in de beweging van Dever, het New Calvinism, zie je overwegend dat predikanten heel lang trouw zijn aan hun gemeente."* Voor hem geldt dat inderdaad wel, hij zit er al een aantal jaren. Dat geldt ook wel voor andere mensen zoals John Piper. Dat is ook wel goed, dus twee jaar is gewoon te kort. Maar, het punt is dat je meer armslag krijgt. Zoals in de calvinistische traditie in Nederland, daar heeft de kerkenraad veel meer inspraak dan in Amerika. In Amerika zijn de leden van de kerkenraad meer curatoren die op afstand regeren, de dominee is de professional die wordt veel meer ingehuurd om knopen door te hakken, beslissingen te nemen, de kerk voorwaarts te brengen en als dat niet werkt, dan grijp je in. Maar hij krijgt daar veel meer ruimte voor. In die zin wordt er daar veel meer een *executive style* (directieve stijl, red.) van de predikant verwacht. *Laurens: "Dus als we met een werkboek zouden gaan werken naar aanleiding van de 9 Marks, dan zou dat langzaam geïmplementeerd moeten worden. Het zijn principes die mensen zich eigen moeten gaan maken. Je zou daar in Nederland dus een veel langere termijn voor nodig kunnen hebben."* Ja, een langere termijn. Of dat je mensen eigenlijk gewoon meer de vraag stelt: waarom willen we dit niet, waarom kunnen we dit niet, waarom staan we dat niet toe? Hoe willen we het dat dan wel? In welke mate zijn we bereid om een spiegel voorgehouden te worden? Dat is dan dus niet heel indirect, maar in vrij directe zin. Het is wel iets wat gevraagd zou kunnen worden in een handboek of handleiding. Als je het niet op Devers manier wilt doen, hoe dan wel? En komt er dan wel iets van? *Arjen: "Dat zijn natuurlijk een aantal hoofdvragen die in dat hele verhaal van ons zitten. Omdat we juist naar die vertaalslag aan het zoeken zijn van de Amerikaanse naar de Nederlandse context. Die vragen zijn eigenlijk het hoofdonderdeel van die vertaalslag."* Ja, dus dat zou wel het geval zijn. *Laurens: "Is het goed om even de Marks langs te gaan?"* Ja, dat is goed.

Mark 1: Expository Preaching
Ik kan er mijn algemene oordeel over geven, maar ik ben benieuwd of het bij de baptisten op deze manier wordt gedaan. *Arjen: "Wisselend", Laurens: "Ik denk dat het in de GKV (Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt, de kerk waar Kennedy heengaat, red.) nog meer gebeurt dan bij de baptisten."* Waar gaat het dan over? *Laurens: "Dat je niet zozeer thematisch preekt, maar dat de predikant echt een Schriftgedeelte neemt en de boodschap die daarin naar voren komt tot de kern van zijn prediking maakt. En in Amerika zie je, tenminste dat is de vraag, bij de voorstanders ervan, zoals Dever, dat ze ook een heel Bijbelboek doorpreken, wat eigenlijk een calvinistische methode is."* Een heel Bijbelboek doorpreken, dus je begint met een Bijbelboek en die wordt helemaal uitgelegd? *Laurens: "Inderdaad, John Piper heeft zo ongeveer tien jaar over de Romeinenbrief gedaan."* En alles wordt dan gereduceerd tot een kern? Wat is dan het verschil wat Dever doet en wat er in een gemiddelde Baptistengemeente in Nederland gebeurt? *Arjen: "Je ziet regelmatig dat voorgangers een thema in hun hoofd hebben en daar plukken ze wat teksten bij en die plakken ze daar op en dat is dan hun boodschap. Dus dan hebben ze eigenlijk van tevoren al bedacht wat ze gaan zeggen en dan onderbouwen ze dan met losse teksten. Dat is in ieder geval de ergste manier en tussen dat en Devers manier, daar zit dan nog van alles tussenin."* Nou, ik moet zeggen dat dat ook overeen komt met wat ik zie en ken. Expository Preaching zoals het hier bedoeld is, dat tref ik zelden in Nederland. *Jerry: "Wordt u daar ongelukkig van?"* Ja, ik heb daarover geklaagd. Het komt op mij over als een probleem, niet een specifiek Nederlands probleem, maar dat het heel weinig gebeurt. En vrijgemaakte predikanten doen het ook niet of nauwelijks. Dat heeft denk ik ook te maken met de confessionele inslag, dat de specifieke boodschap moet worden gezien binnen een breder kader van de belijdenis. Daar ben ik op zich niet tegen, in de zin dat je de Bijbel allemaal met

kaders leest en die kaders moeten wel zorgvuldig worden gekozen. Maar het betekent wel dat de specificiteit van de tekst heel vaak wordt veronachtzaamd. Die is voor de predikant kennelijk niet zo interessant. Dus in die zin weet de predikant waar hij het over wil hebben, hij weet wat de hoofdlijnen zijn, maar hij lijkt niet bijster geïnteresseerd in de tekst. Ik denk dat ik het daarmee te hard zeg, maar toch. *Jerry: "Dat is toch ook de klacht die Wim Dekker naar de PKN heeft?"* Ja, maar dat is overal zo en dat vind ik vaak ook het meest ontstellende, net als bij evangelicals in de Verenigde Staten, die dus niet een hele grote gedrevenheid hebben om te weten wat de tekst zegt. *Laurens: "Dus in Amerika is Dever hierin redelijk uniek?"* Expository Preaching hoor ik in de Verenigde Staten vaker, ik ken kerken daar waar ik het hoor. In Nederland ken ik niet zoveel kerken waar ik het hoor, dus mijn indruk is dat het daar wel vaker voorkomt en dat hij niet de enige daarin is. Het is ook een bekende stijl en ik ken het ook uit mijn jeugd (Kennedy groeide op in Amerika, red.), dat er wel predikanten waren die dat deden. Dat waren er twintig tot dertig jaar geleden meer dan nu, is mijn indruk. En het hoort ook bij een bepaalde traditie dat je dat doet, het hangt er heel erg vanaf wat voor soort kerk je naartoe gaat in de Verenigde Staten. Maar het kwam daar wel wat vaker voor, het is in die zin een wat geijktere traditie dan in Nederland. Maar ook daar is de kans dat je het in een gemiddelde kerk op een zondag treft niet heel erg groot. Ik weet niet wat het is, dat dat kennelijk voor mensen moeilijk is. Of dat ze denken dat hun gemeentes het niet zullen verdragen. *Laurens: "Het bijzondere is wel dat preken van John Piper, die hier een duidelijke exponent van is, enorm populair zijn. Ook in Nederland wordt het veel gedownload en beluisterd, er is wel een behoefte bij een gedeelte voor dit soort stevige preken."* Ja, ik vermoed dat het ook een manier van preken is, dat als je het goed wilt doen, dan is dat een extra vereiste. Het vereist veel studie, je moet er dus tijd voor nemen om er echt iets van te maken. Het kan verzanden in een herhaling van de tekst, bijvoorbeeld dat Johannes zegt: "Hebt elkander lief.", dat je dan zegt: "Zie hij wil dat we elkaar liefhebben." Dus om uit de Bijbel te preken met een bepaalde diepgang, dat vereist denk ik ook een zeker intellectueel talent. Kijk, Piper en Dever kunnen het wel, dat zijn natuurlijk beide heel hoog opgeleide predikanten met veel in hun mars. Het zijn ook wel studiebollen, die dat gewoon goed kunnen. Misschien heb je ook gewoon een studiebol nodig om dit te kunnen doen. En dat zijn predikanten niet altijd, en ook afnemend. *Jerry: "Kunt u dat duiden, wat daar de oorzaak van is?" Laurens: "HBO-theoloog."* Ja, zoals jullie, jullie zijn het probleem. Nee maar, ik denk dat het deels te maken heeft met dat een predikant niet dezelfde status heeft als voorheen. Je hebt minder dan voorheen *the best and the brightest* die het beroep ingaan. Dat is natuurlijk een hele ondermaanse manier van denken, maar je hebt het wel zo. Ik denk ook dat het christelijk geloof ontintellectualiseert is geraakt. Dus dat de essentie van het geloof veel meer ligt in de beleving en emoties dan in het intellect. In die zin gaat het eigenlijk over iets anders, het gaat over het pastorale en het gevoelsleven en over psychologie bedrijven. Misschien is dat ook waarom zo'n prediking niet meer landt, dan komt het heel intellectualistisch over. Beetje de mensen aan het denken zetten met een preek, maar je wilt ze niet aan het denken zetten, ze moeten iets beleven. *Arjen: "Je ziet dat ook vaak in de vacatures voor voorgangers, dat ze mensen zoeken die pastoraal goed zijn en dat soort dingen. En je ziet weinig over een stevige Bijbelkennis."* Dat is een goed voorbeeld van wat ik bedoel, ik denk sowieso de notie van stevige Bijbelkennis ook als een wezenskenmerk van een pastor, maar eigenlijk ook als een wezenskenmerk van een christen, is afgenomen. Dat is eigenlijk gewoon veel minder belangrijk. Daar valt het accent niet meer op en dan krijg je ook dat soort van prediking niet, want dat is dan juist het accent waar je van afgestapt bent.

Mark 2: Biblical Theology

Overigens, een kritiekpunt op Dever of eigenlijk op het hele boek, ik vond de 9 Marks, de dingen die hier staan, verschillende soorten dingen. Het zijn niet dezelfde categorie dingen, als je snapt wat ik bedoel. *Laurens: "Hij geeft dat zelf in zijn voorwoord ook aan, dat hij er negen heeft gekozen die hij zelf urgent vond."* Ja, dus het is niet een volwaardige Ecclesiologie, maar het gaat over deze dingen. Maar ik vond dat er achter de 9 Marks weinig logica als zodanig zat, ook al hebben ze natuurlijk wel met elkaar te maken. *Laurens: "We*

hebben erover nagedacht of we naar de Nederlandse context toe ook moesten kiezen voor negen kenmerken, of we dat concept overeind moesten houden vanwege de bekendheid van 9 Marks of dat we het om moesten gooien en er een andere selectie van moesten maken. Uiteindelijk hebben we er nu voor gekozen om de 9 Marks in stand te houden." Ja, als begrip dan vind ik dat ook wel goed, en ik kan elk onderdeel zelf wel volgen. Maar sommige dingen lijken mij duidelijker *Marks* dan anderen. *Expository Preaching* lijkt mij eerder een mark dan *The Gospel* of *Biblical Theology*. Bij de één zit er een werkwoord in: prediking, waar dat bij de anderen niet geldt. Dat is waar ik een beetje tegenaan loop.

Laurens: "In hoeverre verschilt het beeld dat Nederlanders van God hebben van dat wat Amerikanen hebben?"
Ik denk wat hij zegt daarover, dat dit een minder groot probleem is in Nederland dan in de Verenigde Staten. *Jerry: "Dan bedoelt u het Godsbeeld?"* Ja, in zoverre als Nederlanders een Godsbeeld hebben, als christenen, is mijn besef, ik denk althans bij orthodoxe mensen dat ze wat minder gauw geneigd zijn om God voor hun karretje te spannen. Dus minder een Sinterklaas of Kerstman, het blijft toch altijd meer een God op afstand. Maar het is moeilijk, want er zitten allerlei theologieën door elkaar heen. *Arjen: "Ja, want op zich zit er denk ik ook wel een verschil tussen de evangelische en de reformatorische wereld, om een voorbeeld te noemen."* Ik ken de evangelische wereld ook wel in Nederland en ik weet dat dat heel anders is dan de reformatorische wereld en het lijkt natuurlijk heel veel op de Verenigde Staten. Daar komen die invloeden natuurlijk ook vandaan, die evangelische invloeden. Dus ik weet dat het wel niet hetzelfde is, maar ik zie ook daar een ietwat grotere terughoudendheid. *Arjen: "Wat minder excessen."* Ja, dat denk ik wel nog altijd. Ook al is dat alleen maar omdat het sowieso een wat gereserveerdere cultuur is. Net wat minder uitbundig en minder zo zeker van de zaak dat mijn wensen Gods wensen hetzelfde zijn. Net wat kritischer in je eigen claims hierin, denk ik dan in de Verenigde Staten het geval is. *Laurens: "Zal er in Nederland dan meer zelfreflectie zijn denkt u, even dan meer naar het mensbeeld, wat kritischer?"* Op dit punt, niet op alle punten, op dit punt wel. Dus in deze zin, zal dit hier allemaal wel goed landen. *Arjen: "Devers hoofdpunt in het hoofdstuk is dat mensen de neiging hebben om God te zien zoals ze Hem willen zien, maar is die houding dan wel aanwezig in Nederland?"* Jawel, dat denk ik wel. Kijk, zeker. Zeker als je het hebt over mensen, die kunnen allerlei voorstellingen hebben van God zoals ze maar willen. Dus in die zin is het een universeel verschijnsel. Maar, Christian Smith (een Amerikaanse socioloog, red.) heeft het in zijn boek (*Soul Searching: The Religious and Spiritual Lives of American Teenagers*, red.) over het geloof van tieners in de Verenigde Staten. Het maakt niet uit wat hun achtergrond is, maar dat ze allemaal wat hij noemt *moralistic therapeutic deism* nastreven. Dus een goed leven leiden, God wil dat je een aardig mens bent, Hij intervenieert als er niks anders op zit en Hij wil dat je een gelukkig leven hebt, dat is een beetje het idee. *Jerry: "The American Dream."* Ja, American Dream. En ik weet niet of dat nou net zo wijdverbreid is in Nederland. *Laurens: "In bepaalde groepen misschien wel, maar misschien inderdaad minder wijdverbreid." Arjen: "Ik heb namelijk wel het idee dat die tendens aanwezig is hier en daar, maar misschien meer in de charismatische groepen, waar het dan voornamelijk vandaan komt." Jerry: "Waar ik dan aan denk is dat als je in kerken komt, hoe vaak wordt er dan nog gepreekt over de toorn van God of God als rechtvaardige rechter? Of op forums dat je jongeren daar over ziet discussiëren, dat is veel minder dan het goede en fijne wat er in de Bijbel staat."* Daar heb je gelijk in en daar is een grote verandering in gekomen denk ik ook in de laatste twintig tot dertig jaar in Nederland, maar ook in de Verenigde Staten. Het zijn ook wel de dingen daar die veel minder naar voren komen, in die zin is dat denk ik ook een overeenkomst. Dus in die zin vallen ook wel die harde dingen weg, dus de consequenties van de zonde met name. Daar hoor je gewoon minder vaak over en ik denk dat heeft ook gewoon te maken met; ook zelfs in orthodoxe kring, dat mensen eeuwig verloren gaan, dat er een hel is of een hel is vol mensen; dat dat dingen zijn waarin men twijfelt of men zou willen twijfelen. Of dat men dat gewoon minder hard wil zien dan voorheen, ik denk dat dat wel zo is. *Laurens: "Het waait ook weer over vanuit Amerika op dit moment."* Nou, zeker met Rob Bell, dat weet ik. *Laurens: "Binnenkort komt zijn boek (Love Wins, red.) uit, geloof ik." Robert: "Hier in*

Nederland?" Laurens: "Ja, volgens mij in maart of april, dan is de Nederlandse vertaling gereed." Jerry: "Hij gaf aan dat er geen hel is?" Nou nee, volgens mij zegt hij wel dat er een hel is. *Laurens: "Maar ten diepste laat hij het wel zo vaag, hij zal zelf niet zeggen dat hij in alverzoening gelooft, dat zegt hij net niet, daar is hij te slim voor, maar daar komt het eigenlijk wel op neer. Even zwart-wit hè." Arjen: "Zullen we naar de derde gaan?"*

Mark 3: The Gospel

Hoe is dat te scheiden van *Biblical Theology*, behalve dat *The Gospel* de kern is? *Arjen: "Biblical Theology gaat eigenlijk voornamelijk over de eigenschappen van God, dus niet zozeer een algemene Biblical Theology, maar meer God is scheppend, God is betrouwbaar, etc. En The Gospel is dan specifiek het Evangelie en de achtergrond daarvan." Laurens: "Hij ageert daar ook tegen de 'Altar call' (waarbij mensen door de voorganger naar voren worden gevraagd om een commitment met Jezus te maken, red.), hoe zit dat in Amerika ten opzichte van Nederland?"* Ja, daar heb ik zoveel altar calls meegemaakt. *Jerry: "Ook op ingegaan?"* Nee, ik denk het niet. Nee maar, ik kom uit een gereformeerde traditie waar altar calls normaal waren. Mijn vader is wel door een altar call bekeerd, dus in die zin deed hij daar zelf nooit smalend over. Maar, hij was wel gereformeerd genoeg om te denken dat mensen die in het geloof groot worden gebracht nooit een tijd hebben gekend dat zij Jezus niet kenden. Dus dan is een altar call overbodig, dat is niet voor zulke mensen bedoeld. Maar dat je mensen hebt die worden gevraagd om naar voren te komen en dan wordt er met ze gebeden, dat komt zeker voor. Dus dan zeggen ze: "Je bent de weg af gegaan, maar je bent teruggekomen en je wilt nog een keer je leven wijden aan Christus." Er is inderdaad onhelderheid over wat dat is, of wat gaat er dan daarna gebeuren? Is het een soort momentopname of kan het telkens weer worden gedaan? En dan krijg je inderdaad problemen van wat is het nou? *Laurens: "Er zit natuurlijk een theologie achter."* Ja, theologie. Maar ik was ook in *Campus Crusade for Christ* (een internationale christelijke organisatie die zich ten doel stelt het christelijk geloof te verspreiden, de Nederlandse afdeling is Stichting Agapè, red.), dan heb je *The Four Spiritual Laws* van *Bill Bright*. Dan heb je een beetje dezelfde soort dingen. Dus: "God loves you and has a wonderful plan for your life." *Laurens: "Nou misschien is dit niet heel relevant verder, The Gospel. Ik vind zelf Conversion ook wel een heel belangrijk punt. Of wilde jij nog een vraag stellen (richting Arjen)?" Arjen: "Nou ik vroeg me af, want je ziet in Nederland, of in ieder geval in evangelische wereld dat het ook regelmatig voorkomt. Maar ik neem aan dat het een beetje dezelfde lading heeft?" Robert: "Zondaarsgebed." Jerry: "Ja of in een dienst zo van: steek je hand op." Arjen: "Ja precies, kom naar voren of steek je hand op en dan wordt er met je gebeden, maar volgens mij zit er niet een heel wezenlijk verschil in met Amerika. Wellicht dat het daar nog meer gebeurt."* Ja, het gebeurt daar meer. Het verschil is denk ik dat het Revivalism in de 19e eeuw daar het dominante religieuze geloofssysteem was en dat voor lange tijd gebleven is. En dat een heel groot deel van de protestanten zich daarin kon vinden, dat was gewoon wat het was. Dat is nu één van de grote dingen die daar aan het veranderen is, er zijn inmiddels natuurlijk andere groepen gekomen, mensen die er niets van willen weten of het niet kennen zelfs. Maar dat was voor hele lange tijd een heel breed gedeeld of gevoeld iets, dat je dit deed. En dat is toch anders dan in Nederland. Dat een christen en iemand die zegt dat hij zijn leven geeft aan Christus, dat is toch een beter soort persoon. Dat is eigenlijk waarvan veel mensen denken: "Eigenlijk zou ik dat moeten zijn, eigenlijk is het beter met mijzelf als ik naar de kerk ga en als ik Jezus zou vragen voor mijn vergeving, want ik heb slecht gedaan. Dat zou ik eigenlijk allemaal wel moeten doen." Dus dat is een soort religieuze norm die daar ingebakken is in de bredere culturele context. *Laurens: "Een onderdeel van het hele systeem."* Ja, een onderdeel van het hele systeem. Herkenbaar voor Amerikanen, dat ze dat doen. En dat maakt, en dat zeg ik kritisch, maar dat betekent dat de kerken daar een aanspraak hadden op een bredere cultuur die dat begreep, die daar een zekere feeling voor had. Al is dat wel tanende. Maar dat heb je in Nederland veel minder. Dus dat is toch iets anders, dat is niet herkenbaar. *Laurens: "In Nederland maak je het wel mee in evangelische diensten, dat er een oproep wordt gedaan, dat er maar heel weinig mensen op reageren. Wat mij altijd een wat onbehaaglijk gevoel geeft. Het is een beetje geforceerd ook, dat je*

bijna medelijden met de voorganger krijgt, want er reageert niemand. Maar dat heeft dan ook gewoon met de cultuur van de Nederlanders te maken." Ja, voor een deel wel, dat had je in ieder geval kunnen weten. Ik bedoel, ik ken ook wel een altar call in Amerika waar niemand naar voren kwam. Maar ook waar mensen wel naar voren kwamen. Maar je kon wel rekenen op een cultuur van revival. Ik zeg maar wat: dus dan kom je in een tent-meeting en dan heb je een mooie preek, er wordt mooi gezongen en dan wordt er een altar call gebracht. Een man die tien jaar werkeloos is geweest, met allerlei problemen in zijn leven, herinnert zich dan hoe hij is opgevoed door zijn moeder en dan komt hij weer terug naar de Herder als het verloren schaap. Dus dat is herkenbaar. *Jerry: "Zit er dan ook een hoop sentiment bij."* Jazeker. *Jerry: "Zijn de Amerikanen sentimenteler dan de Nederlanders?"* Waarschijnlijk. *Laurens: "Zijn de Nederlanders nuchterder dan? Zo van: ik kan nu wel naar voren gaan, maar morgen ben ik nog verantwoordelijk voor die keuze."* Ja, dat zou kunnen. In ieder geval is hun religieuze leven meer gekenmerkt door een soort van een nuchterheid. Of dat het eigenlijk meer is dat Amerikanen, of ze christen zijn of niet, veel meer denken dat morgen geheel anders kan zijn dan het heden. Nederlanders geloven daar veel minder in denk ik. Het kan ook een probleem zijn met Dever, ik denk sowieso dat bekering of dagelijkse bekering, heiliging; dat dat in Nederland sowieso minder accent krijgt dan in de Verenigde Staten. *Laurens: "In de Verenigde Staten meer?"* Niet bij iedereen, maar er zijn wel kerken die zeggen van: "Het christenleven is een leven van heiliging." *Laurens: "Dat past misschien ook wel bij het Revivalism."* Ja, het past bij Revivalism, het past bij het Methodisme. Maar ik denk ook de puriteinen, binnen de calvinisten. De Angelsaksische traditie heeft toch altijd meer dan in Nederland de nadruk geplaatst op heiliging. *Jerry: "Dat je werk maakt van je geloof."* Ja, maar dat het ook wel in je gedrag zichtbaar zou moeten zijn. *Laurens: "En de Nadere Reformatie dan in Nederland?"* Ook, het is zeker daaraan verwant. Maar, het heeft minder impact gehad op de Nederlandse bevolking. En waarschijnlijk ook omdat er in de Nadere Reformatie een nadruk is komen liggen op bevinding, minder op heiliging. Dus dan sta je er toch anders in. Dus de hele notie van veranderde mensen die anders zijn in hun christenzijn of hun mens-zijn. Als gevolg van hun bekering, dat krijgt hier toch wat minder accent denk ik. *Arjen: "Hoe kijken Nederlanders dan meer naar heiliging?" Jerry: "Dat is een keuze op zich of zo?"* Nee, als een niet te verwezenlijken ideaal. *Jerry: "Een niet te verwezenlijken ideaal?" Laurens: "Amerikanen zien dat meer zitten?"* Ja, sommige Amerikanen zien dat wel zitten. Je kunt dat natuurlijk zeggen van de *'blessing'* die methodisten hebben van de *Holiness Movement*. Wat je dan eigenlijk daar hebt, dat als je zo'n *'tweede zegen'* hebt, dan kun je zonder zonde verder. Dan heb je de zonde achter je gelaten. *Robert: "John Wesley."* John Wesley, of een lezing van John Wesley denk ik. *Arjen: "Nederlanders hebben dan een pessimistischer mensbeeld eigenlijk."* Ja, de mensen zijn niet zomaar om te vormen en dat je dan jezelf voor de gek houdt. *Robert: "Maar dat zegt dan ook iets over het Godsbeeld."* Ja, het zegt iets over het Godsbeeld. *Robert: "Omdat heiliging door de Geest van God bewerkt wordt."* Ja, je kunt natuurlijk verwijzen naar God die niet bij machte is om het te veranderen. Je kunt ook zeggen dat de grootste gave die God schenkt Zijn dagelijkse genade is. Dus meer nadruk op genade en minder op heiliging. Dus dagelijks keren wij terug tot God en dat onze zonde altijd voor ons zit en dat we dat allemaal voor ogen hebben, dat we Psalm 51 dagelijks moeten belijden. En dat je dan daar troost en genade uit put en niet uit heiliging. Dus de notie van een kerk vol heiligen heeft ook in de gereformeerde traditie nooit een grote nadruk gehad. Het is natuurlijk heel belangrijk dat je de juiste leer hebt, een accent op handelen in het algemeen is veel minder belangrijk. Het is heel belangrijk dat je de kerk/de gemeenschap geen schande veroorzaakt. Je moet dan in die zin niets doen dat een smet geeft aan de kerk/kerkelijke gemeenschap, dan moet de kerkelijke gemeenschap wel optreden. Maar het is nooit bedoeld denk ik als een plaats van heiligen, dat is geen groot accent geweest. Dus ook dit komt dan wel vrij radicaal over denk ik. Bij conservatieve baptisten zal het dan nog wel wat anders zijn denk ik. *Laurens: "Dan nog is er wel een verschil denk ik. Maar onder jongeren proeven we wel een verlangen naar een stuk heiliging en toewijding. Dus wie weet kan het daar wel op aansluiten."* Ja, daar kan het wel op aansluiten en dat merk ik ook bij jongeren in het algemeen. Dat heeft allemaal te maken met de vraag: "Waarom zou je überhaupt christen zijn?" Dus als het authentiek is, als

het waar is, als het nut heeft, dan moet het wel leiden tot een ander soort leven. Ik denk dat dat wel wordt gevoeld en dat mensen daar wel wat voor over hebben. Dat denk ik wel.

Mark 6: Church Membership

Arjen: "Dat is een hele boeiende natuurlijk, daar zitten waarschijnlijk grote contrasten in." Jerry: "In mijn eigen kerk is de beleving dat je niet zoveel kan vragen van mensen. Dat heeft ook te maken met de samenstelling, veel mensen met gezinnen en zo. Maar dat ze al heel druk zijn, dat je niet kan verwachten dat ze nog twee doordeweekse avonden onderwijs volgen en dat ze allerlei meetings hebben. Ik ga dan naar een Evangelische kerk, vrij groot voor Nederlandse begrippen, ik weet niet hoe dat bij jullie is?" Laurens: "Ja, dat is wel hetzelfde. In Nederland heb je vaak wel een kleine kern die de boel draaiende houdt." Jerry: "Ja, veel werk op weinig schouders. Is dat typisch Nederlands?" Nee, ik denk het niet. Ik denk dat er heel veel kerken zijn in de Verenigde Staten waar het net zo gaat. Er zijn kerken waar je als het ware vooraf een soort verwachtingspatroon kan neerzetten: "Als lid van de kerk willen we dat je dit doet en dat je intekent op een vrijwilligerslijst." *Laurens: "Dat zie je ook steeds meer in Nederland trouwens."* Dat je dus zegt van: "Dit zijn dingen waar we willen dat je voor gaat, dus je tekent eigenlijk in voor een taak of er zijn series verplichtingen aan het lidmaatschap. Dus het lidmaatschap betekent dat je A, B en C doet. *Jerry: "Dat is breed gedragen binnen veel Amerikaanse kerken?"* Nou, het is niet onbekend. Dus het leeft niet heel erg breed, maar ik denk dat veel conservatieve kerken van één of ander soort dit wel doen. Maar goed, er zijn allerlei modellen. Er zijn heel veel conservatieve kerken die werken met kernen en randen, dus dat je dan denkt: "Is dat wel helemaal de bedoeling?" Maar ik denk dat er wel kerken zijn die gewoon zeggen: "Dit is normaal, of dit vinden we heel erg belangrijk om te doen." Ik denk dat Nederlanders wel meer dan Amerikanen een leven hebben dat is bepaald door een agenda. Dus in die zin denk ik dat ze ook hun leven wat minder vol proppen met dingen dan Amerikanen dat doen. *Laurens: "Ja? Ietsje minder of…?"* Ja, ik vind van wel. Want Nederlanders denken dat ze het enorm druk hebben, maar wat mij opvalt, is dat ze wel volle agenda's hebben. Maar mijn ervaring is niet dat ze twintig dingen op een dag doen. Ze doen acht dingen of zes dingen op een dag en dan denken ze dat ze een volle dag hebben gehad. En dat doen ze dan ook wel met de nodige toewijding, maar dan is het genoeg. Dus ik denk dat de manier waarop Amerikanen hun leven volproppen, dat doen Nederlanders niet. *Jerry: "Dus voor mensen uit de kerk van Dever is het makkelijker om ook nog eens twee avonden in de week daar bezig te zijn."* Ja, ik denk dat net wat meer bij de peripatetische cultuur (gebaseerd op de *Peripatetische School* van *Aristoteles*, die al wandelend lesgaf in de wandelgalerij: *'peripatos'*, red.) past. Dus je gaat van het één naar het ander en je gaat dan weer naar het ander. *Jerry: "Maar is dat ook niet oppervlakkiger? Tenminste dat hoor ik wel van mensen die naar Amerika gaan. Dus ook het gehug en de contacten, het is allemaal: "Hi!" en knuffelen. Ze hebben het gevoel dat het in de Nederlandse beleving wat oppervlakkig is, wat gemaakt of zo."* Dat kan zijn, dat het leven daardoor vluchtiger is en dat de contacten minder diepgravend zijn. Dat zou bij Dever niet de bedoeling zijn, het is dan juist de bedoeling om daar investeringen in te doen. Dat is er denk ik ook wel, dus het kan diep. Ik weet ook dat Amerikanen best wel die diepgang kunnen hebben en dat er momenten zijn dat ze dat ook wel kunnen doen. En soms dieper dan in Nederland, maar je moet ze wel op de juiste momenten, de juiste plaatsen treffen om dat te vinden. *Laurens: "U zegt nou even heel snel: ook dieper dan in Nederland, komt dat omdat wij altijd nog een stuk gereserveerdheid houden als Nederlander. Dat je minder gauw je diepste dingen tentoonspreid?"* Ja, ik denk het wel. Maar ik denk dat Amerikanen gewender zijn, makkelijker omgaan met wat ik zou noemen: *'Selfdisclosure'* (het onthullen van jezelf, red.). En de criticus zou zeggen: "Dat kunnen ze doen, omdat het ook helemaal geen waarde heeft, dus dat het je eigenlijk weinig kost om allerlei ontberingen te doen." Ik merk zelf dat ik het gevoelsmatig ook moeilijk vind in Nederland, dus het vertellen van je emoties op een bepaald moment of zo. "I felt so embarassed, toen dit gebeurde." In Nederland doe je dat eigenlijk niet zo heel erg vaak. En als je het wel doet, dan merk je altijd wel hoe vrienden reageren, zo van: "Wat zit hij me nu te vertellen?" Terwijl in de Verenigde Staten zou ik dat, niet aan iedereen, maar wel gewoon aan heel veel mensen kunnen vertellen. Dat deel je dan

zomaar en hier spreek je de gevoelsmatige kanten van je leven niet zo één, twee, drie uit. *Jerry: "De Nederlandse doctor Phil zou niet zo snel aanslaan in zo'n programma?"* Minder, maar ook Nederland gaat die kant op, dus dat is allemaal makkelijker geworden. *Arjen: "Het wordt wel dagelijks uitgezonden volgens mij."*

Mark 7: Church Discipline
Jerry: "Dat is iets wat best wel verwaarloosd wordt in Nederland, als ik heel vluchtig wat artikelen heb gezien, ook in de krant. Maar hoe zit dat in Amerika?" Nou, eveneens. Ik denk dat dat ook veel moeilijker is geworden, ik denk door dezelfde redenen als in Nederland. Er is natuurlijk altijd die tucht geweest, dus dat je mensen uitsluit als ze niet aan bepaalde normen voldoen. Dat is natuurlijk niet waar hij het vooral over heeft, hij heeft het vooral over dat je elkaar aanspreekt: *'Accountability'*. En accountability dat zie ik denk ik veel vaker in de Verenigde Staten dan hier. Hier is dat denk ik toch wel snel een brug te ver. *Laurens: "Ook weer vanwege datgene wat we net noemden, dat je niet snel je diepste dingen deelt met een ander."* Ja, dat is het. Dus deels is het een privézaak of het voelt snel als een privézaak aan: bekentenissen. Of dat je het eigenlijk niet wilt weten van een broeder en denkt ook dat niet te hoeven weten. Dus dat is het denk ik voor een deel. Deels is het: "Wie ben jij om over mij te oordelen? Dat geef ik niet uit handen.", of zoiets. Dat is denk ik een hele moeilijke. *Jerry: "Is dat in Amerika vergelijkbaar, of is het daar makkelijker? Dat van 'wie ben jij', die houding."* Ja, daar is het makkelijk. Ik bedoel, je kunt daar ook wel boos op worden, maar in beginsel kun je daar makkelijker iets tegen iemand zeggen. Het kan ook zijn dat je dan denkt van: "Dat leg ik naast me neer.", maar er is wel iets dat adviezen geven, commentaar geven of opbouwende kritiek geven; dat wordt wel als normaal gezien. Hier doe je dat niet zo gauw, denk ik. Kijk als je in een leidinggevende positie bent, doe je dat wel. *Laurens: "Maar dan moet het allemaal wel weer geformaliseerd zijn."* Maar je doet dat denk ik niet heel snel anders. Dus dat maakt het moeilijker in Nederland. *Jerry: "Iets om rekening mee te houden."*

Mark 8: Discipelship and Growth
Daar hebben we het eigenlijk over gehad, dus: "In welke mate zit er groei in het christelijke leven? Is het christelijke leven groei?" Als heiliging. Je kunt natuurlijk ook een therapeutische definitie aan groei geven. Ik bedoel: "Ik heb in de gaarkeuken gewerkt en ik heb geleerd dat mensen door dit of dat heen kunnen gaan." Maar groei in de zin van heiliging, ik denk dat dat ook wel wat moeilijker is hier. *Laurens: "Nederland heeft ook nooit zo'n heiligingsbeweging gekend."* Nee, dat hebben we minder gehad. Maar er zijn varianten: het Leger des Heils of de Kerk van de Nazarener. *Laurens: "Ja, maar dat gedachtegoed is denk ik ook sterk verwaterd inmiddels."* Ja, dat denk ik ook. En *Church Leadership* (Mark 9, red.) hebben we gehad denk ik.

James Kennedy – Stad op een berg, De publieke rol van protestantse kerken
Laurens: "Ik vond vooral het laatste hoofdstuk waar u spreekt over 'Contrasterende gemeenschappen' interessant. Toen ik dat las dacht ik ook, bijvoorbeeld over de 'Doperse wending', komen we dan niet dicht bij wat Mark Dever voorstaat? Dus hoeveel affiniteit heeft u er zelf mee, met ons project?" Nou, heel veel, in die zin. Want ik denk dat het aardige hiervan is, dat zijn kernprobleem is: "Waarom zit de kerk niet vol mensen die op Christus lijken?" Kennelijk is dat niet de norm, je treft de heiligen, maar dat zijn uitzonderlijke figuren. Ze vallen op omdat ze uitzonderlijke figuren zijn. In deze zin is de getuigenis van de kerk ontzettend belangrijk, je bent natuurlijk een getuigenis in je eentje, maar eigenlijk is het de getuigenis van de kerk die telt en er weer toe doet. De beste getuigenis die je kunt hebben is: "Het is niet alleen wat ik doe of wie ik ben, maar ik ben wekelijks bij mensen die ook zo zijn en dat kun je ook zien, de liefde die ze ook voor elkaar hebben." En dat is heel belangrijk, dus in die zin ben ik het er wel helemaal mee eens, ik vind dat wel een hele belangrijke onderneming. *Laurens: "Ik weet niet of jullie nog afrondende vragen hebben?"*

James Kennedy – Bezielende verbanden, Gedachten over religie, politiek en maatschappij in het moderne Nederland

Arjen: "U begint uw boek met een paragraaf over het kijken met 'Vreemde ogen' naar de Nederlandse geschiedenis. Nu kunnen wij dat natuurlijk moeilijk doen, maar heeft u misschien nog een advies voor ons met betrekking tot dit onderzoek? Hoe kunnen wij ons goed verdiepen in de Nederlandse context?" Jerry: "Omdat onze ogen niet vreemd zijn." Arjen: "Ja precies, vanuit de Amerikaanse naar de Nederlandse context. Omdat je toch snel geneigd bent om dingen normaal te vinden, vanuit ons eigen oogpunt." Nou, ik zou gewoon met je instincten ingaan op dingen die bij Dever anders lijken te zijn en dat je dat als het ware problematiseert. Niet alles wat je vreemd vindt ligt per se aan het feit dat je een Nederlander bent en dat Dever een Amerikaan is. Maar het is denk ik wel goed om daar altijd goed over na te denken, over: "Wat is dat nou?" Dat je daar dan dat probeert te doen. Ik zou zeggen: "Wees bewust van het feit dat Dever ook van een vreemde cultuur komt en probeer dat niet te snel naar de Nederlandse context te plaatsen." En daar kun je dan de spanningsvelden beter onderkennen, als je dat doet. Ik denk, wat we deze hele avond hebben gedaan is natuurlijk dat we hebben getracht om dat te kunnen doen. Het is belangrijk wat je wilt doen. *Arjen: "Dat is misschien een mooie afsluiter."*